

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

14 Quid peiurium, & quæ eius pœna.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

sicut enim *iuramentum* est contestatio rei sacrae, per quam homo alteri seipsum obligat & ordinat ad aliquid; ita *adiuratio* est, quando rem sacram contestamur, & veluti in rem praesentem adducimus, vt eius reuerentia per moueamus alterum ad aliquid faciendum vel non faciendum. dum enim adiuramus aliquem, Deum ipsum, eiusque numen, quantum in nobis est, adducimus, vt eius reuerentia, timore vel amore, alterum permoueamus ad id quod petimus, idque eo modo, vt si nolit, videatur Deum quasi parui pendisse. sic enim illum adducimus, vt ipsemet nobiscum quasi petere videatur, non tamen idcirco alter obligatur, nisi sit inferior, cui possumus imperare: gratissimum tamen Deo est, si reuerentia vel amore ipsius, adiuranti obsequatur.

68 *Fit duobus modis.*
Dico Secundo, Adiuratio duobus modis fieri potest, praecipiendo, & deprecando, vt docet D. Thomas art. 1.

Exemplum prioris est 2. ad Timoth. 4. vbi Paulus adiurat Timotheum, *Testificor coram Deo & Christo Iesu, per aduentum ipsius & regnum eius, praedica verbum, &c.* & 1. ad Thessal. vlt. *Adiuro vos per Dominum, &c.* legatur epistola haec. Matt. 26. Princeps sacerdotum adiurat Christum *per Deum viuum.* Genes. 24. Abraham adiurat seruum *per Dominum cali & terra.* Denique sic adiurantur daemones in exorcismis Ecclesiae.

Exemplum posterioris est in precationibus Ecclesiae, quando per Christum petit exaudiri. Item in Litanis, *Per mysterium sanctae incarnationis tuae, Per aduentum tuum, &c.* Quamuis si proprie loqui velimus, hoc potius sit obsecratio, quam adiuratio. generatim tamen adiuratio dici potest, quando aliquid diuinum interponitur, vt eius reuerentia vel amore alterum flectamus.

69 *Sola rationalis natura adiuratur.*
Dico Tertio, Sola natura rationalis est idonea qua per se adiuretur; quia haec sola potest percipere diuina, eorumque reuerentia & amore impelli ad agendum. sic Deum adiuramus obsecrando per bonitatem, misericordiam, & omnes miserationes ipsius, per Christi passionem & merita, per merita B. Virginis, & Sanctorum. quae omnia allegamus; exhibemus, & veluti offerimus illi, vt horum intuitu & amore permoueatur ad praestandum quod cupimus. Simili modo possumus adiurare Sanctos.

Vbi aduertendum est, dum Sanctos & eorum merita interponimus, tacite etiam ipsum Numen diuinum, quod illis est causa sanctitatis & meritum, subintelligi; alioquin si solum bonitas, quae est in meritis & sanctitate illorum, spectetur, non tam est actus Religionis, quam obseruantiae in hac allegatione.

70 *Daemones adiuratur imperio.*
Daemones quoque adiurari possunt, non obsecrando, sed imperando & terrorem hac Dei & rerum diuinarum contestatione incutiendo. adiuratio enim non tantum fit vt quis amore vel affectu reuerentiae in Deum commoueatur; sed etiam vt timore concutiatur, & sic abscedat vel nocere desinat. Sic etiam Ecclesia per exorcismos, qui sunt adiurationes quaedam solemnes ab Ecclesia instituta, daemones expellit tum ab hominibus, tum etiam ab aliis creaturis: estque in Ecclesia Ordo exorcistarum, ad hoc munus institutus. Imò haec potestas est propria Ecclesiae, & verae religionis nota: nulla enim alia religio potest daemones eicere. Vide Iustinum apologia 1. pro Christianis,

& dialogo cum Tryphone, Tertull. in Apoleget. cap. 37. August. lib. 10. de ciuit. cap. 22. Fuit quidem apud Iudaeos ante Christi aduentum, cum apud ipsos erat vera religio: sed postea vna cum religione desit apud ipsos, & translata est ad Ecclesiam Christi, vt colligitur Act. 19.

Dixi, *non obsecrando*: quia obsecrare aliquem, est se illi subiicere tamquam maiori, & illius beneuolentiam & societatem captare; vnde etiam est signum beneuolentiae erga illum: nullo autem modo possumus nos daemone subiicere, aut illius fauorem expetere, aut beneuolentiam erga illum gerere. Primo, Quia est hostis Dei, omniumque Deo adhaerentium; nihilque aliud nisi honorem Dei & salutem animarum impedire studet. itaque in iniuriam Dei cedit, si honor, aut aliqua beneuolentia ei deferatur: sicut iniurius est in Principem, qui hosti proscripto beneuolentiam politicam exhibet. Secundo, Quia nihil vquam sponte facit, nisi vt decipiat & noceat saluti: itaque omne ipsius beneficium est maleficium. Hinc Apostolus 1. ad Cor. 10. *Nolo vos fieri socios daemorum.* & 2. ad Cor. 2. *Vt non circumueniamur a satana: non enim ignoramus cogitationes eius.* & B. Petrus epist. 1. cap. 5. *Aduersarius vester diabolus tamquam leo rugiens circuit querens quem deuoret.*

Vnde sequitur, non esse licitum a daemone in obsecris posito petere, nisi ea quae pertinent ad eius expulsionem; vt quod sit eius nomen, quam sint multi, quare ingressus; (haec enim petit Dominus Marci 5.) vel ad aliorum vtilitatem; vt docet D. Antoninus 2. p. tit. 12. cap. 1. §. 5. qualia ab hoste absque vilo ligno beneuolentiae peti possunt. Si tamen aliqua solum ex curiositate petantur, non videtur peccatum mortale; vt docet Nauarrus cap. 11. num. 28. ex Caietano; quia quando ipse non aduocatur, sed se sponte offert in corpore assumpto, vel obsecro, non censetur talis collocutio signum societatis & beneuolentiae, praesertim notabilis.

Res inanimae per se & directe adiurari non possunt, quia non intelligunt; sed adiuratio dirigitur ad naturam rationalem, quae illis praesidet, easque mouere potest, vt ait D. Thomas artic. 3. Sic exorcizatur aqua, sal, domus: partim enim inuocatur virtus diuina, vt in vsu harum rerum assistat, & diaboli vim coerecat: partim per virtutem diuinam praecipitur diabolo vt abscedat, & in his non noceat. Item locusta, mures, grandines, tempestates, & similes rerum humanarum noxae, vt Deus damna eorum auertat, & diabolus per illa non noceat. Vide Sotum lib. 8. de Iustitia quest. 3. art. 3.

Huc pertinet adiuratio illa S. Brixij, qui infantem triginta dierum adiurauit vt diceret si ipse esset pater eius, vt quidam sparserant: cui infans respondit, *Non pater meus es tu*, vt refert Gregorius Turon. l. 2. histor. Franc. cap. 1. continebat haec adiuratio tacitam orationem, qua Deus rogabatur vt infanti vocem daret.

DUBITATIO XIV.

Quid periurium, & quae eius poena.

Nomen *periurij* dupliciter accipitur. Primo, Proptie, pro iuramento, cui deest veritas, siue accipitur.

71 *Commercium cum daemone, cur illicitum.*

72 *Quae possint peti a daemone in obsecris.*

73 *Res inanimae quo modo adiurantur.*

73 *Periurium dupliciter siue accipitur.*

siue præfens, vt si falsum sciens confirmes; siue futura, vt si fidem datam & iuramento confirmatam sine iusta causa non serues. Secundò, Generalitèr, pro omni iuramento, cui ex tribus comitibus aliquid deest, siue *iustitia*, siue *iudicium*, siue *veritas*. Si enim iustitia desit, etiam quodammodo deest veritas: quia quod promittitur, seruari non potest. Si verò iudicium, tunc etsi fortè ex parte rei non desit veritas, tamen periculum est ne desit; vt cum quis iurat re non satis perpensa. Quando tamen iura loquantur de periurio, intelligunt primo modo.

Periurij
4. modi.

Inter periuria primum locum tenet cui deest veritas præfens, nempe quo quis sciens & volens falsum confirmat. Deinde cum quis fidem iuramento promissam violat. Tertio, Quando iurat contra iustitiam. Quarto, Quando absque iudicio.

74
Pœna per-
iurij.

Pœnæ periurij propriè dicti apud omnes nationes sunt valde graues, vt docet Couarruias in cap. Quamuis pactum. p. 1. §. 7. num. 2. Apud Scythas & Ægyptios plecebantur pœna capitis, apud Indos manuum pedumque extremorum accisione. In multis locis puniuntur præcisione manus. Iure Ciuili sunt infames, si periurium erat in nocumentum alterius; non autem si nemini noceat, vt docet Glossa in L. Si quis maior. 14. C. de transactionibus. Iure Canonico etiam sunt infames; cap. Infames. 16. & cap. 17. Quicumque. 6. quæst. 1. quod intellige, si res est notoria. Hæc tamen infamia non adducit propriè irregularitatem, nisi irrogata sit per sententiam Iudicis: vt si quis de periurio sit condemnatus; tunc enim irregularis est, & eget dispensatione, etiam post vitæ mutationem. alia infamia tollitur bona vita, obliuione, & loci mutatione, vt Couarruias & alij docent. Præterea in foro externo imponitur illis grauis pœnitentia; nam d. cap. Quicumque, dicitur: *Quicumque sciens peuerauerit, quadraginta dies in pane & aqua, & septem annos pœniteat sequentes, & numquam sit sine pœnitentia; & numquam in testimonium recipiatur. communio- nem tamen post hoc recipiat.*

Petes, Vtrum periurium sit grauius homicidio? Quidam putant esse grauius. Ita Siluester v. Periurium, q. 2. D. Thomas quodl. 1. art. 18. & Socus l. 8. de Iustitia, q. 2. ar. 3. Primò, Quia hoc est contra Deum & virtutem religionis; illud contra proximum & Iustitiam particularem. Secundò, Quia homicidæ interdum defertur iuramentum ad se purgandum, & ille mauult fateri homicidium, quàm incidere in periurium. Sed hæc rationes non conuincunt, vt ostendit Gabriel in d. 39. q. 2. art. 3. dub. 4.

75
An periurium grauius homicidio.

Itaque contraria sententia est Gabrielis ibidem, vbi pro eadem adfert Richardum. Idem tenet Maior ibidem q. 5. & Angelus. Ratio illorum est, quia homicidium est directè contra charitatem, periurium contra religionem. sed neque hæc ratio conuincit: quia, vt benè Siluester ait, homicidium est directè contra Iustitiam particularem. Deinde non est directè contra charitatem Dei, sed proximi; quæ non est præferenda virtuti religionis.

Vtraque sententia est probabilis. Puta tamen, homicidium omnibus spectatis esse grauius & detestabilius; tum ob grauius & irreparabile damnum, quod proximo directè inferitur; tum quia difficilius multò committitur: periurium autem facile committitur, & solum indirectè honor Dei læditur; non enim id intenditur. Accedit, quòd violatio voti non censetur tantum peccatum, quantum homicidium, etsi honor Dei in eo lædatur. Est tamen periurium crimen valde graue, dignum depositione; vt habetur cap. Cum non ab homine. 10. de Iudiciis.

Vtraque
sententia
probabilis.

His adde, omnia *periuria* propriè dicta, nimirum quæ sunt contra veritatem, esse eiusdem speciei, quia eiusdem rationis deformitas & irreuerentia est, Deum facere testem falsi, siue res sit magni momenti, siue parui; siue id fiat in iuramento assertorio, siue promissorio. Potest tamen accedere alia deformitas ratione nocenti, vel peruersionis Iudicij, &c. Vide supra dubit. 2. numero 9.

C A P V T X L I I I.

De Superstitione, eiusque speciebus.

Completitur Dubitationes 10.

Explicatis functionibus religionis, dicendum est de vitiiis oppositis. Hæc duplicia sunt: quædam per excessum cultus, quæ nomine *superstitionis* comprehenduntur; quædam per defectum vel contemptum, quæ nomine *irregularitatis*: qualia sunt periurium, tentatio Dei, sacrilegium, & simonia. periurio enim & tentatione ipsi Deo in se iniuria irrogatur: sacrilegio verò & simonia (quæ est species sacrilegij) in rebus sacris. De periurio & simonia dictum est supra; de tentatione & sacrilegio dicemus infra cap. 45. hoc verò capite de superstitione.

DUBITATIO I.

Quid sit superstitio, & quanam eius species.

D. Thom. quæst. 92. & 93.

Superstitio dicta est vel ex eo quòd homines nimij erant in precando & immolando vt liberos relinquere sibi superstites, vt vult Cicero lib. 2. de natura deorum: vel quòd relictis veteribus diis colerent superstitem memoriam suorum maiorum,

I
Superstitio
unde dicta.